[2024] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1129: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ. 539

ਐਮ/ਐਸ. ਰੀਵਾ ਟੋਲਵੇਅ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 8985)

19 ਜੁਲਾਈ 2024

[ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ* ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਨੁਦੀਨ ਅਮਾਨਉੱਲਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਡ, ਓਪਰੇਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ (ਬੀ.ਓ.ਟੀ.) ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ 100/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਪਿਛਲੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਕੀ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬਾਂਡ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ; ਜਦੋਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਸੀ, ਕੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੰਗ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਨੋਟਸ

ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ - ਵਾਅਦਾ ਰੋਕ - ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਵੇ - ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ, 1882 - ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 - ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ (ਐਮ.ਪੀ.) ਐਕਟ, 2002 - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਟੀਪੀ ਐਕਟ ਦੇ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਦੇ 2(16) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ (ਐਮ.ਪੀ.) ਐਕਟ, 2002 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਅਨੁਸੂਚੀ 1(ਏ) ਦੇ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਸੀ - ਆਈ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਟੋਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਲੀਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ

*ਲੇਖਕ

ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। – 2002 ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਐਕਟ ਨੰ. 12 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 33 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੀਜ਼ ਡੀਡਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ – ਪਰ ਉਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ 8% ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ-22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਨਵੈਂਸ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਪ੍ਰੋਵਿਸੋ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ, ਟੋਲ/ਪੁਲਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਦਿ ਲਈ ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲੀਜ਼ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ 2% ਹੋਵੇਗੀ – ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ 8% ਦੀ ਬਜਾਏ 2% ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲੀਜ਼ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ 'ਤੇ – ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਐਸਟੋਪਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ - ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕੂ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੋਧਿਆ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਅਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 2% ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇਗੀ - ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਉਸ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। – ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਦਾ 50% ਹੁੰਦੀ ਸੀ - ਇੱਕ ਵਾਰ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੰਗ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗੀ - ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ - ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪ) ਇਸਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਗ ਵਧਾਉਣ ਲਈ। [ਪੈਰਾ 18, 19, 24, 25, 27, 28, 32, 34]

ਐਮ/ਐਸ. ਰੀਵਾ ਟੋਲਵੇਅ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ - ਵਾਅਦਾ ਰੋਕੂ ਸਿਧਾਂਤ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਵਤ (2011) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 575; ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਥ੍ਰੀ. ਸੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ [2017] 12 ਐਸਸੀਆਰ 1073 : : (2018) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 754; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ। [1993] 3 ਐਸਸੀਆਰ 128 (1993) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 499; ਰਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ [2006] ਪੂਰਕ 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 512 : (2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 381; ਪੀ.ਟੀ.ਆਰ. ਐਕਸਪੋਰਟਸ (ਮਦਰਾਸ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। [1996] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 662 : (1996) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 268; ਐਮ/ਐਸ. ਹੀਰੋ ਮੋਟੋਕਾਰਪ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [2022] 13 ਐੱਸਸੀਆਰ 592 : (2023) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 386 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨਵਜਯੋਤੀ ਕੋ-ਆਪ. ਗਰੁੱਪ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [1992] ਸਹਾਇਤਾ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 709 ;ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕਾਮਧੇਨੂ ਕੈਟਲ ਫੀਡ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ [1992] ਸਹਾਇਤਾ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 322 ; ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਮੈਟਾਲਾਈਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਰਾਂਚੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2020] 14 ਐਸਸੀਆਰ 45 ; ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਆਮਾ ਨੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ [2022] 11 ਐਸਸੀਆਰ 1136; ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਮਨ ਲਾਲ ਕੇਸ਼ਵ ਲਾਲ ਸੋਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। [1983] 2 ਐਸਸੀਆਰ 287 ; ਬੀ.ਐਸ. ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ। [1981] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1024 ; ਕੁੰਨਥਤ ਥਥੁੰਨੀ ਮੂਪਿਲ ਨਾਇਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [1961] 3 ਐਸਸੀਆਰ 77 - ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਹੋਟਲਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਨ. ਕਪੂਰ [1960] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 368 : ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 1262 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ, 1882; ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899; ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ (ਐਮ.ਪੀ.) ਐਕਟ, 2002

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ; ਨੀਤੀ/ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ; ਪਿਛਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਗਈ; ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ; ਲੀਜ਼ ਡੀਡ; ਬਾਂਡ; ਲਾਇਸੈਂਸ; ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ; ਵਾਅਦਾ ਰੋਕ; ਪਿਛਲੀ ਨੀਤੀ; ਕਾਰਜਕਾਰੀ

ਫੈਸਲਾ; ਟੋਲ/ਪੁਲ; ਸੜਕਾਂ; ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਦਲੀ ਗਈ; ਲੀਜ਼ ਡੀਡਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ; ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ; ਰਿਕਵਰੀ ਨੋਟਿਸ।

ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8985
2004 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 2219 ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਸਥਿਤ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 11.02.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ
ਨਾਲ
2013 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8989, 8986, 8990, 8988, 8987, 8991, 8992, 8993, 8995, 8996 ਅਤੇ 8994

ਤੀਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਬੇਹਰਾ, ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਨੇਹਰਾ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਨਹਿਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁੰਦਰੀ ਰਾਵਤ, ਕੁਨਾਲ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਯੁਗੰਧਰਾ ਪਵਾਰ ਝਾਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਵਣਿਆ ਧਵਨ, ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਵਾਰ, ਰਿਤਿਕ ਗੁਪਤਾ, ਸੰਜੇ ਕਪੂਰ, ਅਰਜੁਨ ਭਾਟੀਆ, ਬੀ.ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਐਡਵੋ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸੰਨੀ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰੂਸ਼ੀ ਸਿੰਘ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ/ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ, ਜੇ.

1. 11.02.2010 ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਿੱਥੇ ਟੋਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਿਲਡ, ਓਪਰੇਟ ਐਂਡ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ (ਬੀ.ਓ.ਟੀ.) ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ "ਲੀਜ਼" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਆਫ਼ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ, 18821 ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(16) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।2 ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਚੁਣੌਤੀ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ (ਐਮ.ਪੀ.) ਐਕਟ, 2002 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਅਨੁਸੂਚੀ 1(ਏ) ਦੇ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੀ

ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਈਐਸ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਅਤੇ 48(ਬੀ) ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1990 ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਐਕਟ 24 ਦੁਆਰਾ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਵਜੋਂ।

2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਅਸੀਂ 2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8985 ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ:

(i) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸੇਤੂ ਨਿਰਮਾਣ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ, 3 (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 3) ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ, 01.02.2001 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਤਨਾ-ਮਾਇਹਰ-ਪਰਸੀਮੋਡ-ਉਮਾਰੀਆ ਸੜਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ, ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਚੌੜਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਲਈ ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਿਲਡ, ਓਪਰੇਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਰਿਆਇਤ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ii) ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ ਨੇ, ਮਿਤੀ 22.04.2002 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ ਸਨ ਜਿਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 8 ਅਗਸਤ, 2002 ਨੂੰ, ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iii) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰ. 12 ਰਾਹੀਂ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ-1(ਏ) ਦੇ ਐਂਟਰੀ ਨੰ. 33 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੰਭਾਵਤ ਰਕਮ 'ਤੇ, ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ 2% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਟੋਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ 12.08.2002 ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੋਧ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ।

(iv) 15.09.2002 ਨੂੰ ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 26.03.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰੀਵਾ ਟੋਲਵੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਮਲਾ 29.03.2004 ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 15.09.2002 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 25.04.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ), ਭੋਪਾਲ ਨੇ 30.04.2004 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 15.09.2002 ਦੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਦੱਸੀ ਗਈ 1,08,00,000/- (ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਅੱਠ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 29.05.2004 ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ), ਭੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਰਿਕਵਰੀ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਕਵਰੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(v) 6 ਜੂਨ, 2004 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 30.04.2004 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕਿ 2004 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2219 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 03.08.2004 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ 30.04.2004 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 11.02.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 30.04.2004 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਸਟੈਂਪ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੰਗ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

(vi) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 3 ਮਈ, 2010 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 14 ਮਈ, 2010 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 7 ਜਨਵਰੀ, 2011 ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, 13.09.2013 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਤਰਿਮ ਸਟੇਅ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

4. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦਵੇ, ਨੌਂ (9) ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ (3) ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

5. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈਏ, ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2002 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ 01.07.2002 ਨੂੰ ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ 01.07.2002 ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 21.07.2002 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ 100/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 10 ਮਾਰਚ, 2008 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੋਲ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 2% ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 100 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਜੋ 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ 1 ਜੁਲਾਈ, 2002 ਅਤੇ 21 ਜੁਲਾਈ, 2002 ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸਿਰਫ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਗਸਤ, 2002 ਤੋਂ ਮਾਰਚ, 2008 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਸੀ ਅਤੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਬਾਰਾ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਪੂਰਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ 2% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੀੜਤ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ 10 ਮਾਰਚ, 2008 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੀ.ਓ.ਟੀ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹਨ।

6. ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਡੇਵ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ 01.07.2002 ਦੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ 21.07.2002 ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬੀ.ਓ.ਟੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ 100/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਟੈਂਡਰਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਮੁੱਲ ਦੇ 2% 'ਤੇ

ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ 100/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

7. ਅੱਗੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ 1 ਜੁਲਾਈ, 2002 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 21 ਜੁਲਾਈ, 2002 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਜਾਰੀ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 2% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਮੰਨਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕੂ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਏਗਾ। ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਮੰਨ ਕੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

8. ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(1) ਨਵਜਯੋਤੀ ਕੋ-ਆਪ. ਗਰੁੱਪ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ;[4]

(2) ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਕਾਮਧੇਨੂ ਪਸ਼ੂ ਫੀਡ ਉਦਯੋਗ;[5]

(3) ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਮੈਟਾਲਾਈਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਰਾਂਚੀ ਅਤੇ ਹੋਰ।;[6]

(4) ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਆਮਾ ਨੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ;[7]

(5) ਐਮ/ਐਸ ਹੀਰੋ ਮੋਟੋ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ।;[8]

9. ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ 2002 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਸੋਧ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ,

4 [1992] ਸਹਾਇਤਾ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 709 : (1992) ਸਪਲਾਈ 1 ਐਸਸੀਆਰ 709

5 [1992] ਸਹਾਇਤਾ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 322 : (1992) ਸਪੁਰਦਗੀ 2 ਐਸਸੀਆਰ 322

6 [2020] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 45 : (2020) 14 ਐਸਸੀਆਰ 45

7 [2022] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1136 : (2022) 11 ਐਸਸੀਆਰ 1136

8 [2022] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 592

9 [1983] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 287 : (1983) 2 ਐਸਸੀਆਰ 287

10 [1983] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 287 : (1981) 1 ਐਸਸੀਆਰ 1024

ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ 01.07.2002 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਹਿਤ

ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 1,08,00,000/- (ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਅੱਠ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:
(1) ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਮਨ ਲਾਲ ਕੇਸ਼ਵ ਲਾਲ ਸੋਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ।;[9]

(2) ਬੀ.ਐਸ. ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ;[10]

10. ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਇਸ ਸੋਧ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਰੰਗੀਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਧੋਖਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਰਾਜ ਨੇ ਖੁਦ 2008 ਵਿੱਚ 2002 ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(1) ਕੁੰਨਥਤ ਥਥੁੰਨੀ ਮੂਪਿਲ ਨਾਇਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ;[11]

11. ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 15.09.2002 ਦਾ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਲੀਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਲਕੀ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਜਨਤਕ, ਲਾਭ, ਭਾਈਵਾਲੀ (PPP ਮੋਡ) ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:
(1) ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(3) ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲੀਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤ ਦਾ ਕੋਈ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

13. ਅੱਗੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ 50% ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਆਪਸੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏਗਾ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁੱਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚੋਂ, 50% ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.3, ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. ਪੂਰੇ ਸੜਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ 50% ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.3 ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗਤ ਦਾ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਇੱਕਪਾਸੜ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ), ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗਤ 110 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ 54 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ, ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ. (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ.3) ਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ 29.10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 24.90 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਰਕਮ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਲਗਭਗ 48 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1.08 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗਤ 'ਤੇ 2% ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਸੀ।

14. ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ 10 ਮਾਰਚ, 2008 ਨੂੰ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 2002 ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ 1.08 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

15. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਜੋ ਕਿ 'ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ.' ਸਮੇਤ ਤਿੰਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-

ਨਾਲ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਪਰੀਤਤਾ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ।

16. ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਟੀਪੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਬੀਓਟੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟੋਲ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਤਿੰਨੋਂ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ), ਭੋਪਾਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਮੰਨਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ 'ਲੀਜ਼' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 2(16) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਟੋਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(26) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ 'ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ, ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ:-

(1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਹੋਟਲ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਨ. ਕਪੂਰ;[12]
(2) ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਵਤ;[13]
(3) ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਰਾਹੀਂ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।;[14]

17. ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਭਾਰਤੀ ਟੋਲ (ਐਮਪੀ) ਸੋਧ ਐਕਟ, 1972 ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਹੋਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਂਟਰੀ-33 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਦਾ ਸੰਮਿਲਨ ਸਿਰਫ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚੁਣੌਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ। ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਟੀਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

12 [1960] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 368 : ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 1262

13 (2011) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 575

14 [2017] 12 ਐਸਸੀਆਰ 1073 (2018) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 754

ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(16) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਚਾਰਜਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਦਰ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਐਸਟੋਪਲ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਪੁਰਦਗੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਐਸਟੋਪਲ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 2002 ਦੀ ਸੋਧ 2008 ਵਿੱਚ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਕਿ 2002 ਦੀ ਸੋਧ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ।

19. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ 2002 ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਆਈਐਸ ਐਕਟ, 1899 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 33 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ 'ਲੀਜ਼' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 'ਲੀਜ਼' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੀਜ਼ ਡੀਡਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਉਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ 8% ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ-22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਨਵੈਂਸ 'ਤੇ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਟੋਲ/ਪੁਲਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਦਿ ਲਈ ਬੀਓਟੀ

15 [1993] 3 ਐਸਸੀਆਰ 128 : [1993] 3 ਐਸਸੀਆਰ 128

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ 2% ਹੋਵੇਗੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ 8% ਦੀ ਬਜਾਏ 2% ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ 'ਤੇ।

20. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਨੀਤੀਗਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ। [15] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਤੀਜੇ ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਦੀ ਉਮੀਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਨਤਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੀਤੀਗਤ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ।

21 ਰਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ।[16] ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ। ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਭ, ਰਾਹਤ, ਜਾਂ ਉਪਾਅ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਜਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਵਾਜਬ, ਤਰਕਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵੈਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਹਤ ਦਾ

16 [2006] ਪੂਰਕ 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 512: (2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 381

17 [1996] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 662: (1996) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 268

ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ, ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

22. ਪੀ.ਟੀ.ਆਰ. ਐਕਸਪੋਰਟਸ (ਮਦਰਾਸ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ।[17] ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ। ਨੀਤੀਗਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੀ ਸੀਮਤ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਭਾਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਛੋਟ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ; ਜਨਤਕ ਭਲੇ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਨਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨੀਤੀ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲਚਕਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

23. ਇਸ ਲਈ, ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਾਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਲਾਭ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਵਉੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ, ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਪਿਛਲੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਜਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਇਲਾਜ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਲਚਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

24. ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਐਸਟੋਪਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕੁਇਟੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਐਸਟੋਪਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ

18 [2022] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 592 : (2023) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 386

ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਐਸਟੋਪਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਹੀਰੋ ਮੋਟੋਕਾਰਪ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ,[18] ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 414-415, ਪੈਰਾ 68) "68. ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਧਾਗਾ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਐਮ. ਰਾਮਨਾਥ ਪਿੱਲਈ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸਦੀ ਸਰਕਾਰੀ, ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਗੌਡਫ੍ਰੇ ਫਿਲਿਪਸ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।"

25. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕੂ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

26. ਵਾਅਦਾ ਰੋਕ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

27. ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ, ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਅਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਥੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ 2002 ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਐਕਟ ਨੰ. 12 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 1-ਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 33 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਭਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਲੀਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬਾਂਡ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ। ਆਈ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਟੋਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਲੀਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਹੀ ਤਰਕ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

29. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਲ 2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਹੋਟਲਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ [ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ](#) (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਹੋਟਲ ਆਫ਼

ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਨਸੀਰੁਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 17 ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"17. ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਅਧੀਨ "ਲੀਜ਼" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ (ਛੋਟੇ ਲਈ "ਟੀਪੀ ਐਕਟ") ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਅਰਥ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(16) ਦੇ ਅਧੀਨ "ਲੀਜ਼" ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਲੀਜ਼" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(16) ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ, "ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧਨ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਟੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ" ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਲੀਜ਼" ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

30. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

31. ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਸੀਂ 2002 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

"(ਸੀ) ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਿੱਥੇ ਬਿਲਡ, ਓਪਰੇਟ ਐਂਡ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ (ਬੀ.ਓ.ਟੀ.) ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਟੋਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਚਾਰਜਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।"

32. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਸੀ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਤੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 2% ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਉਸ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ

ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਦਾ 50% ਸੀ।

33. ਰੀਵਾ ਟੋਲਵੇਅ, 19 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ 54 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ, ਲਗਭਗ 50% ਪਟੇਦਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ 50% ਪਟੇਦਾਰ ਯਾਨੀ ਐਮ.ਪੀ.ਆਰ.ਐਸ.ਐਨ.ਐਨ., ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.3 ਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਬਿਲਕੁਲ 50% ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਅੰਕੜਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 24.10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਕਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਕੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ) / ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

34. ਇੱਕ ਵਾਰ, ਪਟੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੰਗ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ) ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੰਗ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੰਗ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਕੋਲ ਪਈ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ) ਦੁਆਰਾ ਨਵੀਂ ਮੰਗ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪਸ)/ਮਾਲੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਰਕਮ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਰਕਮ ਰਾਜ ਕੋਲ ਵਾਧੂ ਪਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

35. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

---

19 2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 8985

ਐਮ/ਐਸ. ਰੀਵਾ ਟੋਲਵੇਅ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਹੈੱਡ ਨੋਟਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

<u>ਡਿਸਕਲੇਮਰ :-</u> ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।



ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ